

ISSN: 1999-5601 (Print) 2663-5836 (online)

Lark Journal

Available online at: <https://lark.uowasit.edu.iq>

*Corresponding author:

Prof. Dr. Ahmed Saeed Obaid

University of Baghdad- College
of languages- Hebrew language
department

Email:

alisaed@colang.uobaghdad.edu.iq

Keywords: The difficulty of
literary translations between
Hebrew and Arabic, technical
means of adapting literary
translation from Arabic to
Hebrew, additions, deletions, and
substitutions

ARTICLE INFO

Article history:

Received 12Mar 2025

Accepted 3May 2025

Available online 1 Jul 2025

Difficulties of Literary Translation between Hebrew and Arabic (An Analytical Study)

Abstract:

Literary translation is considered one of the most important means of communication and cultural interaction between different peoples around the world. It is essential for all world literatures, as it explores aspects of communication and relationships between various literary traditions and examines the extent of influence and interrelation, thereby reinforcing cultural dialogue among the peoples of the world. Jewish translators have focused on a primary goal in their translation of Arabic literary works, which is achieving an equivalent and adequate translation. This equivalence serves as a quantitative criterion for measuring the level of translational performance in terms of quality or deficiency. The difficulties of literary translation between Arabic and Hebrew stem from the differing nature of the two languages, as each language possesses its own distinctive features in semantics, structure, and style. Jewish interest in Arabic cultural heritage across different historical periods was driven by the aim of fostering intercultural communication. Literature, for the Jewish community, is regarded as one of the vital fields of knowledge that formed a fundamental pillar of translation activity, especially given their presence on Arab soil.

© 2025 LARK, College of Art, Wasit University

DOI: <https://doi.org/10.31185/lark.4255>

الملخص

تعد الترجمة الأدبية من أهم وسائل التواصل والتفاعل الثقافي بين الشعوب المختلفة في أرجاء العالم و ضرورية لكل الآداب العالمية ، إذ تقوم بدراسة جوانب التواصل والعلاقة بين جميع الآداب وتبحث عن مدى التأثير والتأثير مما يعكس تعزيز الحوار الثقافي بين شعوب العالم. ولقد ركز المترجمون اليهود على غاية أساسية بترجمتهم للنتاجات الأدبية العربية تتمثل بوصول الترجمة الى تحقيق مقابل ترجمي مكافئ ، كونه يعد المعيار الكمي لقياس مستوى الأداء الترجمي من حيث الجودة والرداءة.

ان صعوبات الترجمة الأدبية بين العربية والعبرية تعود الى اختلاف طبيعة اللغتين ، حيث لكل لغة خصائصها المميزة في الدلالة والتركيب والأساليب ، وقد دأب اليهود نحو التراث الثقافي العربي في عصوره المختلفة من اجل تحقيق التواصل بين الثقافات ، خاصة وان الأدب عند اليهود يعد احد المجالات المعرفية المهمة التي شكلت ركنا اساسيا من الترجمة ، مستغلين وجودهم على الارض العربية. **كلمات مفتاحية:** صعوبة الترجمات الأدبية بين العبرية والعربية ، الوسائل الفنية في تكييف الترجمة الأدبية من العربية إلى العبرية، الاضافات، المحذوفات، التبديلات.

تقديم

ترגום ספרותי נחשב לאחד מאמצעי התקשורת והאינטראקציה התרבותית החשובים ביותר בין עמים שונים ברחבי העולם, והוא הכרחי לכל ספרות בינלאומית. היא חוקרת היבטים של תקשורת והקשר בין כל הספרות ומחפשת את מידת ההשפעה וההשפעה, המשקפת את התחזקות הדיאלוג התרבותי בין עמי העולם.

המתרגמים היהודים התמקדו במטרה בסיסית באמצעות התרגום שלהם, (יצירות ספרותיות) בערבית, הוא נחשב לתקן כמותי למדידת רמת ביצועי התרגום מבחינת איכות ואיכות ירודה.

קשיי התרגום הספרותי בין ערבית לעברית נובעים מהשוני באופי שתי השפות, שכן לכל שפה מאפיינים מובהקים משלה מבחינת משמעות, מבנה וסגנונות, היהודים פנו אל המורשת התרבותית

הערבית בתקופותיה השונות כדי להשיג תקשורת בין תרבויות, במיוחד שהספרות בקרב היהודים נחשבת לאחד מתחומי הידע החשובים שהיוו עמוד יסוד בתרגום, תוך ניצול נוכחותם בארץ הערבית

תנועת התרגום לעברית של הספרות הערבית התאפיינה בהשקפה מקיפה, והרומן והסיפור הערבי מילאו את התפקיד הגדול ביותר בעבודת התרגום לעברית.

התרגום לעברית גילה עניין רב ביצירותיהם של סופרים מצריים ובחיפוש אחר מציאת המקבילה העברית המדויקת המשמרת את מבנה הטקסט המתורגם, יצירותיהם של הסופר המצרי (תאופיק אל-חכים) ברומן (סגן בכפר) והסופר (נגיב מחפוז) ברומן (הגנב והכלבים - סיפור מסגד על פרשת דרכים-הרוצח השכיר) היו לדוגמה במחקר שלנו.

התרגום לעברית ביקש להפיק תועלת מכוחה של הספרות הערבית במאמץ זה הסתמך על אופי היצירות הספרותיות הערביות, שהן ברובן מציאותיות.

ניתחנו את הטקסטים העבריים שתורגמו לעברית, והיתה לנו דעה על התרגומים הללו על ידי ניתוח הטקסטים הספרותיים המתורגמים והצגתם באופן שהקורא יחנה.

מטרות המחקר

מחקר זה נועד לזהות את יחידות התרגום הלשוניות והטקסטואליות, שכן הן המבנה הבסיסי של תהליך התרגום, המחקר גם נועד להשיג לכידות טקסטואלית עם מושגים מודרניים, מה שמחייב שהתרגום יעביר תמונה מלאה של הרעיונות הכלולים ביצירה המקורית. התרגום חייב להיות בעל כל המאפיינים הטבעיים של היצירה המקורית והטקסט הכולל חייב להיות האמת האינדיקטיבית עליה מסתמך המתרגם כדי להבהיר את היחסים בתוך מדע הטקסט, כמו כן, המחקר מבקש לזהות את גבולותיהם של מספר רעיונות בסיסיים מה שמאפיין את תחום לימודי התרגום.

חשיבות המחקר

חשיבותו של מחקר זה היא בכך שהוא מציע כמה מפתחות לשוניים להבנת הטקסט הספרותי, ולהבנת המנגנונים שאומץ על ידי המתרגם הספרותי.

חשיבות המחקר באה גם להבהרת היצירות הספרותיות הערביות החשובות ביותר שתורגמו לעברית, לזהות ערכן ומקומן בספרות הערבית מבחינה טכנית, כמו גם לדעת מעמדם של סופרים ערבים בספרות. הרומן הערבי בכלל.

חשיבותו של מחקר זה נובעת גם מהעובדה שזהו אחד המחקרים האקדמיים הנדירים המציעים תיאור וניתוח.

חשיבותו של מחקר זה נובעת גם מהעובדה שזהו נחשב אחד המחקרים האקדמיים הנדירים אשר מציג כמה דוגמאות תיאור וניתוח של ספרות נרטיבית ערבית שתורגמה לעברית.

שיטת המחקר

מחקר זה אימץ גישה תיאורית המבוססת על יסודות ספרותיים, על ידי הסתמכות על מספר המושגים הקשורים לאופי היצירות הספרותיות, הוא הסתמך גם על מרכיבים לשוניים על ידי הסתמכות על קבוצה של מדעים לשוניים, כגון סמנטיקה, מבנה משפטים, דקדוק, והקשר של מדעים אלה לטקסט הספרותי.

הקדמה

מחקר זה מבקש לעמוד את קשיי התרגום הספרותי בין עברית לערבית מה שעומדים בדרכו של המתרגם על מנת להקים יחידות תרגום שמוביל להבנה טובה של הטקסט, על מנת שהטקסט הזה יהיה יחידה מקיפה עם חלקים מחוברים זה לזה והמשפטים באים ברצף, כך שכל משפט תורם להבנת המשפט שאחריו, כשם שהמשפט הבא תורם להבנת המשפט שקדם לו, זה מוביל למה שנקרא "לכידות (טקסטואלית", מה שתהיה לה השפעה משמעותית על מבנה הטקסט המתורגם. (عبيد: 2021: 1295

מציאת יחידות התרגום היא אחד הדברים שמתרגמים ובלשנים מחשיבים כקשים בתהליך ניתוח התרגום, לכן, אנו רואים בתרגום טקסטים ספרותיים שמתרגמים מעדיפים לתרגם את כל הטקסט ולא לתרגם מילה אחת. (ایورا: 1984: 70). כי מחובתו של המתרגם הספרותי להסתמך בתרגומו על טקסטים שלמים, לא על קטעים כי טקסטים שלמים, נחשבים ליחידה המשמעותית שמסבירה את היחסים בתוך (הטקסט על מנת לשמור על לכידות טקסטואלית בטקסט המתורגם. (ایورا: 72

מודעות המתרגם לעובדה: שהטקסט הספרותי מורכב ממכלול מורכב של מערכות הנשלטות על ידי מערכת יחסים דיאלקטית עם מערכת אחרת של מערכות, הצלחת המתרגם מושגת בהשלמת תהליך תרגום מקובל ואובייקטיבי.

(77) 1977 : mcGuire)

תרגום טקסטים ספרותיים מחייב את המתרגם, כנמען, לבצע אקסטרפולציה של רמה אחת של היצירה הספרותית. זה צריך להתמקד בתוכן כי זה נחשב לתוכן העיקרי של החומר, התרגום חייב לספק תמונה ברורה ומלאה של הרעיונות הכלולים ביצירה המקורית, כמו כן, התרגום חייב להיות בעל כל המאפיינים הטבעיים של הטקסט המקורי, גם שיטת הכתיבה והסגנון המשמשים חייבים להיות בעלי אותם מאפיינים (bell: 1991:11). כמו הטקסט המקורי, כל זה משיג לכידות טקסטואלית של התרגום

הקושי בתרגום טקסטים ספרותיים בין עברית לערבית תלוי במספר מאפיינים שחייבים להיות קיימים אצל המתרגם הספרותי, ביניהם: חייב להכיר את הדקדוק של שתי השפות, להיות בעל ידע מלא במונחים ואוצר המילים של שתי השפות, קבע את המשמעות האמיתית של משפטים, השגת עקביות (bell: 13). טקסט מבחינה בלשנית

אמצעים אמנותיים בהתאמת תרגום ספרותי מערבית לעברית.

תהליך תרגום טקסטים ספרותיים תלוי באלמנט בסיסי, והוא (תקשורת), היא תלוי בחיפוש על מקבילים תרגום ברמת טקסט התרגום קשור לתוכן בשפת התרגום, הוא משמש להעברת יחידות (התרגום הכלולות בטקסט המקורי. (عطية : 1987 : 172

:על מנת להשיג המקביל תרגום בין יחידות תרגום, ישנם גורמים משותפים ביניהם, שהם

השתתפות במאפיינים סגנוניים, נוכחות חוזרת בטקסט, בין אם התרגום הוא משפת המקור לשפת היעד ולהיפך, השתתפות במספר יסודות מוסריים בסיסיים

תרגום בין שפת המקור לשפת היעד אינו פירושו השגת התאמה מלאה ביניהם, אלא יצירת המקבילות (הנכונות לביצוע תפקידן כהצדקה למניפולציה של הטקסט הכתוב בשפת המקור. (نيذا : 1976 : 433

: אמצעים אמנותיים אלה מחולקים לשלושה סוגים :
(תוספות - מחיקות - החלפות)

שלושת המושגים הללו נחשבים לבסיס האינטלקטואלי לאופי היחסים בין שפות מבחינת ההבחנה או : השוני ביניהן. מושגים אלו התממשו ברמת הטקסטים הספרותיים מ ערבית לעברית , כדלקמן

: הוספות-1

אחת מצורות ההוספות החשובות ביותר בתרגומים לעברית היא מילוי החסר בביטויים שהושמטו, כמו :
(احلف يارجل : والله العظيم اقول الحق فحلف الرجل " . (الحكيم : 1937 : 25 - "1

(הישבע,בן- אדם:באל שדי, שאומר את האמת ורק את האמת " (קפליוק:1945 : 52 "

הוסיף ביטוי (ורק את האמת) ייתכן שהמתרגם הושפע מאחת המסורות המשפטיות הנהוגות בחוק המערבי במקרה עד ות עד או חקירה של הנאשם, עליו להתייצב בפני בית המשפט ולהישבע

הופעתה של הזכות או האמת, זהו עיקרון מוסרי בלתי ניתן לחלוקה, ולכן התרגום של ביטוי זה יכול להיות כדלקמן:

"הישבע,בן- אדם:באל שדי, שאומר את האמת "

2- - "وتركني واتجه الى الفلاح وقال له:

- انت يا ولد عندك معلومات...؟

فأجاب الفلاح

- "لع..."

اي: لا " (الحكيم: 46).

"הוא עזפני ופנה אל הפלח:

"אתה, יא וולד, יש לך ידיעות" ?

"לע" . (לא), הדגיש הפלח ". (קפליוק: 63).

הדיאלוג שהתקיים בטקסט הערבי המקורי הסתיים עם המילה הנוספת (לע), אבל הסופר המצרי פירש את זה בערבית (לא), עם פרשנות זו, הקורא לא היה מסוגל לזהות את האקלים השולט בדמויות הרומן שלו, אירועיו מתקיימים במצרים העליונה, בין מעמדות של אנשים שונים ברמתם התרבותית והתרבותית והבחנה מעמדית זו חלה על שפת הדיבור.

נראה שהסופר לקח בחשבון סוג של קוראים.

המאפיינים התרבותיים, הפסיכולוגיים, המוסריים או האידיאולוגיים לקורא של טקסט מסוים, ניתן לשחזר אותו לפי מה שהטקסט עצמו מתייחס אליו, ניתן לומר שהסופר חושב בסוג מסוים של קוראים, שהשפה שלהם שונה משפת הדמויות ברומן, לכן הפרשנות של הסופר לאחד מחלקי הדיאלוג לא הובנה במודע על ידי המתרגם. הוא הבין שהמילה (לע) בערבית קיים בטקסט המקורי.

הסופר סיפק מעין אישור למשמעות ברמת השפה הקלאסית, מכאן היתה ביטוי "המתרגם". " הדגיש הפלח. "

3- "فضحك سعيد متوددا وهو يقول:

لم أقصد سوءا على الإطلاق .." (محفوظ: 1937: 6).

"סעיד צחק בידדות ואמר :

לא היתה לי כל כוונה רעה " . (קפליוק: 1981: 67).

דוגמה זו מבהירה לנו את התוספות הדורשות ניסוח מחדש בשפה העברית.

אנו רואים בדוגמה זו שהמתרגם השתמש מילת יחס במילה: (בידידות) כדי לבטא את המצב של

(בידידות).

המתרגם גם שינה את הפועל במשפט מזמן הווה לזמן עבר (אמר), כאן קשה להפריד את המשמעות של שני הפעלים (צחק – אמר), לא ברור מה בא קודם: האם סעיד צחק ואז אמר את מה שאמר? או שהוא התכוון למה שהוא אמר והא צוחק.

משמעות הפועל כאן אינה ברורה ואי אפשר לקבועה במדויק: מה שמייצג חפיפה בין המשמעות של שני הפעלים של המשפט באופן המשקף משמעות ציורית המייצגת מצב רוח של דמות זו. באשר למשמעות שני הפועלים של המשפט בשפת התרגום (העברית) אנו מוצאים אותם ספציפיים ביחס לזמן של כל אחד מהם:

צחק – זמן עב

אמר – זמן עבר

אנו מוצאים את זה בבירור, (צחק היה לפני האמרה).
זמני פעלים בעברית מודרנית הם זמנים, (זמנים יחיים או רלאטיביים), זמן הפועל מקושר לזמן הדובר. (בלאו: 1979: 112).

דוגמה זו נחשבת לאחת התוספות הדורשות שחזור בנייה דקדוקית.
"4-وارسلت في طلب كاتب التحقيق وسيارة النيابة" (الحكيم: 13).
"שלחתי לקרוא ללב לר החקירה וצויתי להביא את מכונת התביעה. (קפליוק: 32).
בדוגמה זו, המתרגם הוסיף מילים שאינן קיימות בטקסט הערבי המקורי, הוא התעלה במהירות על אופי שפת הטקסט.

המתרגם לא היה צריך לחשוף את אופי היחסי בין דמויות הרומן המגולם בהוספה שלו, (וצויתי להביא), זו מערכת היחסים שתמיד שולטת בדמויות האלה, מערכת יחסים זו מושגת בהתנהגויותהם. התנהגותו של המתרגם גרמה לנו לחזות את העלילה הכללית של הרומן בצורה ברורה למדי.

- 5- "حان موعد درس العصر" (محفوظ: 1962: 51).
"כבר הגיע הזמן למתן ה"שיעור" (שגיב: 1990: 135)
המתרגם הוסיף את מילה (כבר) לצורך לאשר את הזמן.
6- "جلسا الى جانبه متجهمين، وأخبراه بأن بعض الأمة قد فصلوا من وظائفهم لامتناعهم عن الاشتراك في الحملة المدبرة". (محفوظ: 55).
"הם ישבו לידו קודרים וחוך כדי שיחה סיפרו, שכמה אימאמים פוטרו ממי שרותיהם לאחר שהודיעו שדרשותיהם לא יהיו ברוח ההוראות של המפקח" (שגיב: 139).

המתרגם הוסיף את ביטוי, " לא יהיו ברוח ההוראות של המפקח ", עם הוספת זו המתרגם חרג מהשפה של הטקסט הערבי המקורי, מה שמוביל לקושי של הקוראים להבין את משמעות הטקסט.

צריך להיות התרגום כזה : (כי הם נמנעו מהשתתפות בקמפיין המתוכנן.)

7- "نزلت بحر السمك" (الحكيم: 69).

"הפלגתי לים הגועש" (קפליוק: 81.)

בתרגום זה, המתרגם רצה להסביר את הסיטואציות ברומן, מכיוון שהוא פעל בחופשיות, הוא רצה שהקורא יראה מה קורה בחלק זה של ארץ מצרים, אז הוא הפיל את המילה (السمك) ומחליף אותו בשם תואר (הגועש.)

הוא רצה שהקורא יראה בבירור מה קורה במקום הזה של מצרים, שבו המעמדות השתנו בין אצולה נצלנית לבין עוני מוסווה שריסק את רוב העם.

8- "اذن ما سبب ادعائها عليك ؟

انا عارف! مصيبة على الصبح وارتمت عليّ" (الحكيم : 105 – 106).

"אם כן, מה סיבת טענותיה נגדך" ?

"האם אדע ! פגע רע עם אור הבוקר נתגלגל על צוארי !" (קפליוק: 112).
המתרגם לא הבין את הביטוי ואת משמעותו, מה שהוביל לבלבול בתמונה אופייה של האוטוביוגרפיה

בכלל, לרבות רומן זה (יומן), קשור "בשיטת ההכללה, קריינות בגוף ראשון ודיאלוג ."

המתרגם הקפיד יותר על הצורה ופחות התעסק במשמעות הביטוי, והוא טעה בהבנת הביטוי, ואת המחבר כשהעלה את הביטוי: (האם אדע) במילותיה של אחת מדמויותיו, הוא לא התכוון אם יוכל להכיר אותו בעתיד זו הייתה גישתו של המתרגם בתרגומו (האם אדע) להביע את תדהמתו מהמתרחש.

"9. فقال: ما يضمنه البعض مهاترات قد يكون هو الحق بعينه" (محفوظ: 56)

"פתאום אמר: "ומי יודע אם מה שאנו חושבים בעניין של גסות - מרוח וציניות אולי יש בו משום טובת הכלל? " (שגיב: 139).

"أزاي ارواح نيابة السيدة؟! حي ديمقراطي قوي" (الحكيم: ص144).

"איך אעבוד בסידה זיינב, שכונה "דמוקרטית" מאד !" (קפליוק : 144)

דוגמה זו נחשבת לאחת הדוגמאות שמגדירות שמות עצם.

כותב הרומן מצא מוצא של המתרגם לעברית כשעסק בשם העצם המציין את מקומה של "בסידה" כשהמשיך לומר "שכונה".

המתרגם שמת מטקסט הערבי את ביטוי (وقمت من فوري) והוסיף במקום שלה את מילה (חיפשתי), צריך על המתרגם לתרגום שלה, כך (קמתי מיד), גם הוא שמת את מילה (يضع) מטקסט (הערבי), צריך לתרגום שלה, כך (מציב).

תוספות אלו באה לספק מפתחות הדמויות ספרותיות בזמנים ובמקומות לא מתאימים הוא פועל לחשיפת הטקסט הספרותי הבדיוני, המשפיע למשורר הקוראים, זו דוגמה לביטויים שחוזרים על עצמם.

3- وزحف الشيخ عصفور حتى بلغ موطئ قدمي فألقى كالكلب ينظر الى الفلاحة الحسناء فاعرأ فاه " ((الحكيم : 13

גם השיך עספור זו והתקרב עד הגיעו אל כף רגלי וישב על אחורו ישיבת כלב, יושב ומסתכל בפה " (פעור בפלחית היפהפיה " (קפליוק: 43

בתרגום הטקסט הזה, נקט המתרגם שני אמצעי ביטוי

הראשונה: השתמש בצורת שם הנגזרת "ישיבת" במצב הוסף במקום כלי הדמיון

התנהגות לשונית זו עשויה להזכיר את דמותו של כלב יושב, מה שהוביל אותו לחזרה הזו שמגלמת את התמונה, בנוסף לממדים החברתיים הקשורים לאישיות שהתמונה עשויה להציע, כי היא אחת הדמויות השוליות ביותר בחברה המצרית.

"השני: השתמש צורת שם הפעל, " יושב " כניסיון לחבר בין שני חלקי המשפט אחרי הצירוף "וואו", הוא ניסה לחזור על שם הפעל "יושב" שוב על מנת לצייר את כל התמונה

(החזרה על נוסחה זו "שם הפעל" על ידי המתרגם הייתה על מנת להשיג את, (לכידות טקסטואלית

כל סיפור הוא רק קריינות של אירועים, אבל הוא ייצוג של תופעות מילוליות והקשר בין המילים

4- استيقظت اليوم متأخراً. فقد سهرت أكثر الليل في التهام الأوراق المتأخرة, اذ بعد اسبوع تبدأ السنة " ((القضائية الجديدة" (الحكيم : 136

היום התעוררתי בשעה מאוחרת, כי את רוב הלילה ביליתי בבליעת תיקים שנתישנו, שכן בעוד "

(שבוע מתחילה שנת- המשפטים החדשה" (קפליוק : 137

יחסים טקסטואליים המשקפים את המאפיינים הבסיסיים של הרעיונות והמשמעויות שמציגות

יצירות ספרותיות ממלאות תפקיד מרכזי בשימוש בכלים לקישור בין הטקסטים המקוריים

והמתורגמים.

כלים אלה משיגים דינמיות בתוך הטקסט, והתפקידים הסמנטיים של כלי הקישוריות הם כמעט

שניים בסיסיים

לתאר -

להגדיר -

(בן משמעות הדבר היא להגיש מידע חדש על ידי קישור בין משפטים תלויים של הטקסט.

(אשר: 70

אחת הפעולות שהמתרגם מבצע על מנת להעביר את הרעיון לנמען, היא שמיטת (כלי מעבר), מה

. שעוזר בסימון התרגום מיחידה אחת לאחרת

. (ماذا دعا الى اقلاقك وما جئت الا للتفاهم " (محفوظ: 10 " -5

(מה מדאיג אותך, סעיד? ואני הרי בא רק למען הפיוס והשלום " (קפליוק: 26"

הכלים בהם משתמש המתרגם בדוגמה זו מבצעים תפקידים סמנטיים התלויים בהבנה הספציפית

. של הטקסט המקורי

. (כלי (הרי) מספק לקורא העברי את המשמעות של (שימו לב

: פרשנותו של המתרגם לטקסט המקורי יהיה באמצעות תרגומו שלו
محلة لاك للفلسفة واللسانيات والعلوم الاجتماعية
(ماذا دعا الى اقلاقك، علما بأنني لم آت الا للتفاهم)

ראוי לציין שהמתרגם טעה בפירוש משמעות הטקסט המקורי, שכן הוא לא ייחס את המילים לדובר

שלו (סעיד), דבר המעוות את המשמעות הכללית של הרומן ובכך מבלבל את הקורא

החלפות 3-

ממסרים מסווגים כדלקמן

הצבעות א-

תעתיק נחשב לאחד מאמצעי התרגום, ועבודתו מבוססת על העברת שמות עצם משפה לשפה,

(האם שמות אלו מתייחסים לאנשים או למקומות. (אבנירי: 1964: 212

: תרגום שמות עצם כלל חמישה הליכים

: מחויבות שמיעתית למקור. כמו א-

. (عصفور (الحكيم: 14

(עספור (קפליוק: 34

(ريم (الحكيم: 25

(רים) (קפליוק: 43).

: חובתו של המתרגם להעביר את תרגום המקור באופן קולימשי סיבות

. בהירות קיצונית של שם עצם

. השכיחות של שם העצם, וידע רב בו

: מחויבות לא נשמעת למקור, כמו ב-

(السيدة زينب (الحكيم : 143

. (סידה – זינב) (קפליוק: 144

. (וסביר להניח שמיצתי (אס – סיידה זינב

. (تهامي السيد عنيبة (الحكيم : 73

. (תהאמי אס – סיד עוניבה) (קפליוק : 84

. (וסביר להניח שמיצתי (תהאמי אס – סייד עוניבה

(قمر الدولة علوان (الحكيم : 12

. (קמר אד- דולה עלואן) (קפליוק : 95

(וסביר להניח שמיצתי : (קמר אד – דולה עלואן

תרגום שם עצם הראוי לפי מה שהוא מתייחס אליו מבחינה סמנטית. לקראת ג-

(ست الدار ، (الحكيم : 137

(עקרת בית) (קפליוק : 138

(الزنجير (الحكيم : 34

. (חולדת נחושת) (קפליוק : 52

תרגום שמות עצם נכונים בדרך זו עשוי להיות מקובל, אבל לא עם כל שמות העצם, בגלל : ערכו

ומשמעותו של שם עצם בתוך טקסט ספרותי נקבעים לפי מה הוא מתייחס, אם הוא מתייחס לאדם או

. (למקום, לכן היה צורך לתרגמו לעברית לפי הגייתו במולדתו. (تأمر : 1984 : 34

: תרגום שם עצם בהשפעת השפה האנגלית. כמו ד-

(الصعيد (محفوظ: 101

(סעיד " (צעיד) (קפליוק : 108"

. מצרים העליונה

שהפך, upper Egypt)) ברור לנו באמצעות תרגום זה שהמתרגם הושפע מהתרגום לאנגלית מוסכם בקרב דוברי אותה שפה.

בדוגמה זו, אנו רואים שכאשר היה שם העצם (סעיד) הפך לשם עצם המתרגם הבחין שלו בין. "מְרָאוֹת".

: שמט את שם עצם מהטקסט, בשתי דרכים ה-

הדרך הראשונה: מחק את קטע הטקסט המכיל שמות עצם א-

. (طناشي (الحكيم : 51

. (نابليون (الحكيم : 77

. (حسن (محفوظ : 47

. (شارع المديرية , (محفوظ : 138

. (سيدي الاربعين , محفوظ : 82

סוג זה של שמיטה בטקסטים ספרותיים אינו כולל רק שמות עצם, אלא גם כמה קונוטציות טקסטואליות הקשורות לשמות עצם, שמיטת שם העצם (سيدي الاربعين) זה מוזכר ברומן "הגנב והכלבים" יוצרת פער בבניית הרומן, בנוסף לפגיעה בכמה ממדים הקשורים להתפתחות של אחת "הדמויות הראשיות ברומן, היא דמות " נבואית

כמו כן, שם העצם " طناشي" המוזכר ב"יומני החכמים" שנשמט והוחלף על ידי המתרגם, ב "שם (התואר אל-רומי", המגדיר במדויק את זהותו של (طناشي

:שמיטת שם עצם, תוך פרשנות של המשמעות הטקסטואלית הקשורה בו, כגון ב-

. (وليمة معي! العجاتي وتسباس ومانولي". (محفوظ : 84"

. (נערון סעודה כהלכה. הבאתי מכל טוב". (קפליוק : 81"

מטרת המתרגם לעשות זאת היא שהקורא העברי יחוש את מה שהכותב רוצה להעביר לקוראו, מבלי להפתיע אותו בשמות אלו שעלולים להעלות שאלות לגבי תפקידם בתוך הטקסט

: פעולה זו מלווה במספר תכונות אודיו שאנו יכולים לסכם את זה כדלקמן

:מקביל קול (ق) בערבית עם קטל (ק) בעברית, כמו 1-

. (قمر (الحكيم 11). קמר (קפליוק : 22

. (قنديل (الحكيم:73). קנדיל (קפליוק :84

כמו כן, המתרגם השתמש מקביל אות (ك) בערבית עם הצליל (ק) בעברית במקומות מסוימים ,
כמו:

(الموسكي (الحكيم : 143). מוסקי (קפליוק : 144

. (شيكاغو (الحكيم : 113). שיק אגו (קפליוק : 118

המקביל של שני הצלילים הללו בין שתי השפות משקף את יחסי הקרבה והדמיון ביניהן, שתי

(השפות שייכות למשפחת השפות השמיות. (בלאו : 12-13

צלילי התנועה של (ك – ק) דומים בין ערבית לעברית, לפי מקורות לשוניים , לכן המקביל ביניהם

. (הוא הגיוני וטבעי . (انيس : 84

המטרה העיקרית של תרגום שמות העצמים הללו בתוך הטקסט הספרותי היא להתייחס לאנשים

(ומקומות דמיוניים בתוך הטקסט הספרותי. (ذيب: 2024 : 728-729

2- מקביל שני צלילים (ط – ض) בערבית עם צליל אות (ד) בעברית , כמו

(فاضل (محفوظ : 31

(פאדל (קפליוק : 42

בערבית הוא צליל שיניים חזק ורם .
לגבי צליל אות, (د) בעברית הוא קול מתפוצץ לשון – שיניים חזק ורם

(ברור שיש דמיון ביציאות של שני הצלילים בשתי השפות. (بشر : 104

3- מקביל צליל אות (ص) בערבית עם אות (ס) בעברית, כמו

(عصفور (الحكيم : 14

(עספור (קפליוק : 34

(عبد المقصود , (الحكيم : 84

. (עבד אלמקסוד (קפליוק : 93

שני הצלילים (ص- ס) משותפים את הדרך המייצרת אותם , הדרך בה הוא מיוצר צליל (ص)

. בערבית

(השפה העברית לא ידעה הבדל ברור בין צלילי שתי האותיות , (ص- ס

(מילים לועזיות רבות נכתבו בימי בית שני, לעיתים עם האות (ס), לעיתים עם האות (צ). (بشر : 120

4- מקביל צליל אות (خ) בערבית עם אות (ך) בעברית, כמו

(خميس (الحكيم : 51

. (חמים (קפליוק : 67

(الخليفة (الحكيم : 143

(.חליפה (קפליוק : 144

המשותף לשני הצלילים (הוא שהם צלילים גרוניים רכים המבדילים בין שפות שמיות משפות

(.אחרות. (انیس : 88

יהודים אשכנזים מבלבלים בין שני הצלילים הרכים (ח – כ) בהגייתם , והם עושים צליל (ח) (עצור

חכי), מה שמהווה עיוות מוחלט , ייתכן שהבלבול והעיוות הזה נובעים מאופי ההגייה בקרב יהודי

אשכנז , למי חסר היכולת לבטא את הצליל (ח), בגלל נדירותו בשפות המדינות שמהן הם מגיעים .

(.בלאו : 43

5- :מקביל צליל (ת) בערבית עם צליל (ט) בע ברית, כמו

(ثنتون (الحكيم : 197

(.שנטון (קפליוק : 104

(اینشتین , (الحكيم , 97

(.איינשטיין (קפליוק : 104
האות (ת) בערבית היא צליל חזק ולחש שאינו שונה מהאות (ط) בשום צורה , זה נוצר כמו שנוצר

((ת), בעברית אין הבחנה בין שני הצלילים . (انیس: 62- 64

6- :מקביל צליל (غ) עם צליל (ג) בעברית , כמו

(شيكافو (الحكيم , 113

(.שיקאגו (קפליוק: 118

המתרגם נקט בנתיב לשוני פונטי שיש לו קשר הדוק עם המקור הפונטי של שם העצם בשפה

. באנגלית עם צליל (ג) בעברית(g) זה מתאים לצליל של (chicago) האנגלית

7- מקביל צליל (ب) בערבית עם צליל (מ) בעברית, גם צליל (ف) בערבית עם צליל (ס)

:בעברית , בטעות , כמו

(البلينا , (محفوظ : 86

. (אל- מלינה , (קפליוק : 82

(الحذف (الحكيم : 73

(.אד- דנס (קפליוק : 84

8- המקביל בין הצלילים של תנועות ארוכות בערבית לצלילים של תנועות קצרות בעברית

:ולהיפך, כמו

(المقطم (محفوظ : 81

(.מוקאטם (קפליוק : 31

(شعبان (الحكيم : 30

(.שעבן (קפליוק : 48

(.قزمان (الحكيم : 32

(.יקוזמן (קפליוק : 52

המתרגם התקשה להעביר את הדימוי הפונטי של שמות עצם בערבית, כי מעולם לא שמע את שמות העצם הללו לפני כן.

מסקנות

1- התרגום לעברית גילה עניין רב ביצירותיהם של סופרים מצריים כמו נגיב מחפוז ותאופיק אל חכים.

2- תהליך התרגום התמקד באמנות הרומן והסיפור הקצר הערב, תהליך התרגום התמקד רבות באמנות הרומן והסיפור הקצר הערבי, משיקולים הקשורים לאופי הנושאים הנדונים בכמה יצירות ספרותיות.

3- התרגום לעברית כיסה תחום רחב של גיאוגרפיה ספרותית מצרית המשקף את המאפיינים הייחודיים של המציאות החברתית המצרית.

4- בהירות תפקידה של השפה העברית בהתמודדות עם הספציפיות התרבותיות הנכללות בשני הרומנים.

5- ניטור הדינמיקה של כמה רעיונות בסיסיים בתוך כמה דגמים של תרגומים לעברית של ספרות סיפורית ערבית בפרט.

6- המתרגם התמודד עם קושי רב בתרגום הדימוי הפונטי של שם עצם לעברית מכיוון שלא שמע אותם.

7- היהודים באותו שלב הסתמכו על התרגום כאמצעי להעברת המציאות התרבותית הערבית, הספרות נחשבה לאחד מתחומי הידע החשובים שהיוו נדבך חשוב בספרות.

- 1- الحكيم، توفيق، 1937 يوميات نائب في الأرياف، مكتبة مصر، القاهرة.
 - 2- فاركي، ايورا جراردو، 1984، مفهوم الوحدة التحليلية للترجمة، مجلة الثقافة الاجنبية، العدد (5-6) السنة الرابعة، العراق.
 - 3- انيس، ابراهيم، 1971، الأصوات اللغوية، الطبعة الرابعة، مكتبة الأنجلو المصرية، القاهرة.
 - 4- بشر، كمال، 1987م، الأصوات العربية، مكتبة الشباب، القاهرة.
 - 5- تامر، فاضل، 1984 مشكلات تعريب الاعلام الاجنبية، مجلة الثقافة الاجنبية، العدد (5-6) السنة الرابعة، العراق.
 - 6- ذيب، عذاب حميد، 2024، اشكاليات الترجمة من العربية الى العبرية، بحث منشور في مجلة لارك للفلسفة واللسانيات، العدد (3) الجزء 2- المجلد 16).
- <https://doi.org/10.31185/lark.Vol3.Iss16.3610>
- 7- عبيد، أحمد سعيد، 2021، أشكالية ترجمة معنى الجهاد في القرآن الكريم الى اللغة العبرية ترجمة اوري روبين انموذجا، بحث منشور في مجلة لارك للفلسفة واللسانيات، العدد (41) مجلد 2).
- <https://doi.org/10.31185/lark.Vol2.Iss41.1873>
- 8- عطية، فوزي، 1986، علم الترجمة، دار الثقافة الجديدة، القاهرة.
 - 9- محفوظ، نجيب، 1961، مجموعة قصصية مختارة، القاهرة.
 - 10- نيدا، يوجين، 1976 نحو علم الترجمة، ماجد النجار، وزارة الاعلام، العراق.
- مجلدات لارك للفلسفة واللسانيات والعلوم الاجتماعية
- 1- ابن سوشن، ابراهيم، 1986، كوندورديتية جديدة، من دورية متوكلت، الحزات كريت - سفر، يروشليم.
 - 2- ابني، يسخ: 1964، يد הלشון، الحزات يزراعل، تل ابيب، מהדורת "דבר".
 - 3- بن אשר، مردכי، 1969، התגבשות הדקדוק הנורמטיבי בעברית החדשה، الحزات הקיבוץ המאוחד، חיפה.
 - 4- בלאו، יהושע، 1966، יסודות התחביר، الحزات המכון העברי להשכלה נכתב בישראל، יروشלים.
 - 5- קפליוק، מנחם، 1945، יומנו של טובע בכפרי מצרים، تل אביב.
 - 6- 1981، -----הגנב והכלבים וסיפורים אחרים، ספרית פועלים، הדפסה שנייה، تل אביב.
 - 7- שגיב، דוד، 1990، בני שכונתנו، الحزات עם עובד، تل אביב.

Bibliography

- 1 - bell , roger , translation and translating , Longman group , London,
- 2- mcGuirc , susan bassent , 1977, translation studies , routledge ,third edition , London.
- [1] Al-Hakim, Tawfiq, 1937 Diary of a Countryside Prosecutor, Egypt Library, Cairo.
- [2] Varquez, Iora Gerardo, 1984, The Concept of the Analytical Unit of Translation, Foreign Culture Magazine, Issue (5-6) Fourth Year, Iraq.
- [3] Anis, Ibrahim, 1971, Linguistic Sounds, Fourth Edition, Anglo-Egyptian Library, Cairo.

- [4] Bishr, Kamal, 1987, Arabic Sounds, Youth Library, Cairo.
- [5] Tamer, Fadel, 1984 Problems of Arabizing Foreign Media, Foreign Culture Magazine, Issue (5-6) Fourth Year, Iraq.
- [7] Theeb, Adhab Hamid, 2024, Problems of Translation from Arabic to Hebrew, a research published in Lark Journal of Philosophy and Linguistics, Issue (3) Part 2 - Volume (16).
<https://doi.org/10.31185/lark.Vol3.Iss16.3610>
- [8] Obeid, Ahmed Saeed, 2021, The Problem of Translating the Meaning of Jihad in the Holy Quran into Hebrew, Translated by Uri Rubin as a Model, a Research Published in the Journal of Lark for Philosophy and Linguistics, Issue (41), Volume (2).
<https://doi.org/10.31185/lark.Vol2.Iss41.1873>
- [9] Attia, Fawzi, 1986, The Science of Translation, Dar Al-Thaqafa Al-Jadida, Cairo.
- [10] Mahfouz, Naguib, 1961, Selected Short Stories, Cairo
- [11] Nida, Eugene, 1976 Towards the Science of Translation, Majid Al-Najjar, Ministry of Information, Iraq.
- [12] Even Shoshan, Avraham, 1986, New Concordance, revised edition, Kiryat Sefer Publishing House, Jerusalem.
- [13] Avniry, Yitzhak: 1964, Yad Halashon, Jezreel Publishing House, Tel Aviv, "Davar" edition.
- [14] Ben Asher, Mordechai, 1969, The Formation of Normative Grammar in Modern Hebrew, Kibbutz Hameuchad Publishing House, Haifa.
- [15] Blau, Yehoshua, 1966, The Foundations of Syntax, Hebrew Institute for Education, Jerusalem.
- [16] Kapliuk, Menachem, 1945, Diary of a Prosecutor in the Villages of Egypt, Tel Aviv.
- [17] -----, 1981, The Thief and the Dogs and Other Stories, Poalim Publishing House, second printing, Tel Aviv.
- .Sagiv, David, 1990, Children of Our Neighborhood, Am Oved Publishing, Tel Aviv [18]